

Rektors beslutsmöte: 39

Datum: 2020-11-04 kl 13:00

Plats: H1242/Lyan/Zoom

PROTOKOLLSUTDRAG

Ärende

Ärendenummer

RB § 206

Beslut om yttrande avseende Kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken (SOU 2020:41)

LNU 2020/3500

Föredragande: Peter Knutsson, universitetsledningens kansli

Rickard Ulmestig, docent i socialt arbete vid Fakulteten för samhällsvetenskaper, har arbetat fram bifogat yttrande avseende rubricerat betänkande. Linnéuniversitetet ställer sig genom rektors beslut bakom yttrande enligt bilaga.

Ärendet faller inte inom ramen för MBL.

Handläggningen har godkänts av avdelningschef Thorbjörn Nilsson, universitetsledningens kansli.

Beslut:

Rektor beslutar

att avge remissvar enligt bilaga.

Bilagor:

- Yttrande kommuners medverkan i statliga arb mark pol.doc

Yttrande om remiss angående Kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken

Kommunernas roll idag, och rollen som föreslås i betänkandet har en tydlig potential inom arbetsmarknadspolitiken. Men det finns också uppenbara risker som behövs tydliggöras utöver betänkandets analyser.

Under den ekonomiska krisen på 1990-talet börjar kommunerna återigen att agera inom arbetsmarknadspolitiken efter att staten sedan andra världskriget tagit fullt ansvar. Utvecklingen drevs av att Arbetsförmedlingen (dåvarande AMS) retirerade, vilket främst påverkade de som ännu ej var etablerad inom A-kassan. Det påverkade kommunernas kostnader genom att kommunen både förlorar möjligheten att beskatta medborgarna inkomster, som lön eller a-kassa, men också genom ökade kostnader för ekonomiskt bistånd (tidigare socialbidrag).

Då kommunerna byggde upp verksamheter av realpolitiska och ekonomiska skäl, snarare än som resultat av en öppen och genomtänkt politisk process, byggdes olika problem in i verksamheterna. De finns delvis kvar. Variationerna mellan kommunerna är väl beforskad, bristen på aggregerad data som gör det mycket svårt att bedöma effekterna på arbetslösheten, ineffektivitet genom att dubbla system existerar parallellt (kommunalt och Af) utan att samordnas, att kommunerna saknar ett arbetsmarknadsperspektiv (och istället främst handlar om att arbetslösa ska bli självförsörjande, vilket ofta innebär förflyttningar av kommuninvånare till andra välfärdssystem) samt att det inte finns någon nationell styrning av kommunernas verksamhet för exempelvis ökad rörlighet bland arbetslösa.

Betänkandets förslag kan korrigera en del av problemen för de arbetslösa som Af kategoriserar står till arbetsmarknadens förfogande och de som därför erbjuds arbetsmarknadspolitiska insatser. De kommunala verksamheterna inkluderas då i Afs system. Det ger möjlighet att följa upp effekter, öka tillsynen samt minska de lokala variationerna. Kommunerna har också en tydlig potential då de redan finns inom arbetsmarknadspolitik samt genom att deras organisationer ofta är flexibla. Idag har många men inte alla kommuner en utvecklad arbetsmarknadspolitisk verksamhet. De är på det sättet väl lämpade att fylla de geografiska fläckar som de privata aktörerna lämnar på det arbetsmarknadspolitiska fältet.

Att överge lokaliserings- och självkostnadsprincipen kommer dock att påverka arbetsmarknadspolitiken negativt utöver de risker som lyfts i betänkande. Betänkandet är medveten om problemen med att ha parallella system för å ena sidan arbetslösa med A-kassa och för andra sidan de som Af väljer att kategorisera som personer som inte står till arbetsmarknadens förfogande och ofta har ekonomiskt bistånd. Betänkandet uppvisar också medvetenhet om att det har varit svårt med den kommunala kompetensen, speciellt i mindre kommuner. Lösningen på problemen har ofta varit samverkan. Samverkan mellan Af och kommunerna kan dock lättast beskrivas som mycket problematisk utifrån kommunerna som är helt beroende av Afs bedömningar och ekonomiska medel, och det beroende som det skapar (även om det finns lokala undantag).

Kommunerna har dock ofta fungerande samverkan sig emellan, genom exempelvis regionala nätverk och samägda projektmedel från Europeiska socialfonden. Förslaget i betänkandet när kommunerna nu ska börja konkurrera utanför sitt eget geografiska område för att göra ekonomisk vinst, riskerar att slå sönder samverkan och istället göra kommunerna till konkurrenter.

Kommunernas incitament att få människor som står långt ifrån arbetsmarknaden självförsörjande minskar och istället kommer oundvikligen en marknadslogik att påverka kommunerna att prioritera arbetet med de som lättast får arbete. Även om det finns styrningssystem som ger incitament mot en sådan prioritering är systemen trubbiga. Det finns en betydande risk att arbetsmarknadspolitiken genom en marknadslogik kommer få samma utfall som för den kommunala allmännyttan, där vinster för högre prioriteringar än kommuninvånarnas behov av skäligt boende.

Det är också olyckligt att betänkandet inte tar ett helhetsgrepp över kommunerna och arbetsmarknadspolitiken genom att hitta förslag där alla arbetslösa inkluderas. Kommunerna kommer tvingas att fortsätta att ta mycket eget ansvar för arbetslösas försörjning genom ekonomiskt bistånd och de insatser som krävs (exempelvis efter Etableringen). Och arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden kommer inte släppas in och få del av Afs service.

Förslaget riskerar alltså att minska prioriteringen av dem som står långt ifrån arbetsmarknaden, slå sönder regional samverkan mellan kommuner på arbetsmarknadsområdet, inte på något systematiskt sätt utmana de stora lokal variationerna, inte utmana bristen på ett arbetsmarknadsperspektiv i kommunerna samt inte minska risken för ineffektivt genom parallella arbetsmarknadspolitiska system.

Redan Arbetslöshetsutredningen (SOU 1935:6) identifierade problemen med parallella system där kommunerna också har andra incitament än arbetsmarknadspolitiska. Samma problem lyfts också i Rationaliseringsutredningens (SOU 1939:13, s 123) förslag anges "... att hjälpåtgärdernas omfattning blir beroende på kommunernas ekonomiska resurser". Detta ansågs resultera i att vissa kommuner hade problem med att ge hjälp i den omfattning som var önskvärt och nödvändigt. Kommunernas roll inom arbetsmarknadspolitiken skapade också problem med rörligheten för arbetskraften. Ur problembeskrivningen växer AMS/Af fram. Även om vi har en helt annan arbetskraft, storlek på kommuner, samhälle och arbetsmarknad, kvarstår enligt kunskapsläget problemen med kommunernas varierande möjligheter/ambitioner (och kopplat till att kommunerna inte har någras skyldigheter att agera inom arbetsmarknadspolitiken) samt problem med parallella system. Vad kan då istället göras?

Vi menar att utredningen istället bör ges tilläggsdirektiv om att titta på alternativa lösningar för att hitta aktörer i de geografiska områden, där de privata aktörerna inte har intresse att etablera sig. Vi menar att utredningen bör studera möjligheten att låta en statlig organisation brytas ur Arbetsförmedlingen med ansvar för dessa geografiska områden, tills närvaro av privata aktörer kan säkras. Då garanteras service i alla geografiska områden, även i de kommuner som väljer att inte erbjuda arbetsmarknadspolitik. Utöver detta bör utredningen fördjupa problemanalysen gentemot den roll som kommunerna tvingas ta då Arbetsförmedlingens har mycket

begränsat intresse av att arbeta med de arbetslösa med höga trösklar för att etablera sig på arbetsmarknaden.

Yttrandet har beretts av Rickard Ulmestig, Docent i Socialt arbete, vid institutionen för socialt arbete, fakulteten för samhällsvetenskap, Linnéuniversitetet